

mára is a Wechselmann-alap kamataiból megnyílt a jog az évi 200 koronás nyugdíjsegítségére. E harmincnegyzet tanerő közül is 19 keresztény, 19 pedig zsidó. A keresztények közt van 8 róm. kath., 1 görög kath., 3 ev. ref. és 7 ág. hitv. Az a 38 tanerő, aki természetesen szintén élethossziglan most jut az évi 200 koronás nyugdíjsegítséghez a következő:

Keresztények: Bohus Adolf N.-Lipcse, Botis Demeter Bázdfalva, Csillag János Dobropatak, Dillman József Pécs, Fülöp József Pápakovácsi 300 kor., Gajdos János Plavnica, Gättinger Márton Szepes-Olaszi, Hévei István Győrsziget, Hidegh István Kiskaba, Hrvól Dániel Gesztes, Karner Mátyás Német-Szent-Mihály, Lehoczky Imre Nádasd, Lukács Ferenc Tarsa-Pusztá, Merva János Kispeszt, Mózes Imre Hosszufalu, Péter Sándor Tófű, Szépuudvary József Marosberény, Tyukody Alajos Szászbréte, Vandrak Vilma Eperjes.

Zsidók: Abelesz Jónás V.-Szered, Almási Alb Galgóc, Bányai Jakab Nagybecskerek, Barta Albert Zalaszentgrót, Braun József T.-Földvár, Brett Mór B.-Gyarmat 300 kor., Décsi József Érsekújvár, Fischer Ignác Nyitra, Gold Adolf Marcali, Ipolyi Ernő Ujvidék, Korányi József Kispeszt, Kramer L. Lajos N.-Kanizsa, Leitesdorfer József Rózsahegy, Offenberger Salamon Mocsonok, Scheiber Márton Békéscsaba, Schön Adolf Nagyvárád, Spitzer József Baja, Stricker Simon Baja, Szűsz Ármin Hőgyész.

Ugyanitt megemlítjük, hogy a közül a 344 tanerő közül, akiknek elébb lehetett a nyugdíjsegítséget folyósítani, *nyolc már meghalt.* A nyugdíjsegítséget azonban özvegyeik tovább élvezik. Közülök zsidó 2, keresztény 6. Ezek az adatok újabb tanujelei annak, micsoda nagy és messzeható szociális feladatot teljesít a néh. Wechselmann Ignác nyugdíjalapítványa.

— **Új és régi képviselők.** Az országgyűlési képviselőválasztások, melyek tulnyomó részükben már lezajlottak, egy oly előítéletet cáfoltak meg, mely közkeletű volt. Azt t. i., hogy a zsidóhitű választópolgárok csak kormánypártiak lehetnek. A választási eredmények — ha az előcsatározásokból már ezt különben is nem konstatáltuk volna — elvitathatlan tanubizonyságát adták annak, hogy a 48-as és függetlenségi pártot is nagyon sok zsidóhitű választó támogatta. Sőt, mi több, ime, elkövetkezett az a nem várt fordulat, hogy zsidó hiten levő függetlenségi képviselő több került ki az új választásokból, mint szabadelvű párti. Ha semmi más, de ez egymaga a legesattanósabban igazolja, hogy a magyar zsidóság ezuttal is nem felekezeti, de tisztán a mérköző politikai érdekek szolgálatában gyakorolta, amint tette eddig is, legszebb alkotmányos jogát. Nemzeti szempontból ez kétségkívül a leghelyesebb, mert amellet tanuskodik, hogy a magyar zsidó nem status a statusban, hanem a nemzet küzdelmeiben, forrongó eszméiben egyedül magyar nemzeti mivoltában vesz részt. Amennyire az eddig ismert választási eredményekből következtethetjük, az új képviselőházba megfoglyatkozott számban kerülnek be a zsidóhitű képviselők, s amit leginkább sajnálunk, az az, hogy, mint általában a a szabadelvű pártnak sok kiváló tagja, ugy a zsidóhitű képviselők közül is a szabadelvű pártnak több értékes embere rekedt ki. Viszont azonban megsaporodtak a Kossuth-párti zsidóhitű képviselők, mert az egy *Rajk Aladár* kivételével, akinek megválasztása bizonyos, a többi eddigi zsidóhitű képviselőn kívül új embereket is választottak. Szabadelvű-párti zsidóhitű képviselő, a közben elhunyt Neményi Ambrus betudásával, az előző országgyűlésen 12, függetlenségi 7 s demokrata 1 volt. Az eddig megválasztottak

között ellenben — amennyiben ezt ma megítélni tudjuk — van: 7 szabadelvű-párti, 8 függetlenségi és 1 demokrata. Tehát az eddigi 20 zsidóhitű képviselő helyett csak 16. A régi szabadelvű-párti képviselők ezek voltak: *Mandel Pál*, *Neumann Ármin*, *Weisz Berthold*, *Neményi Ambrus* (megh.), *Rosenberg Gyula*, *Heltai Ferenc*, *Vészi József*, *Sándor Pál*, *Wolfner Tivadar*, *Nagy Sándor*, *Nemes Zsigmond* és *Révdi Mór*; függetlenségiiek voltak: *Barta Ödön*, *Bakonyi Samu*, *Visontai Soma*, *Szatmári Mór*, *Rajk Aladár*, *Nagy Sándor*, *Molnár Jenő* és a demokrata *Vázsonyi Vilmos*. A szabadelvű-pártiak közül kettő: *Weisz Berthold* és *Wolfner Tivadar* föl sem lépett, tehát meg sem volt választható; a föllépettek közül pedig négy: *Mandel Pál*, *Neumann Ármin*, *Heltai Ferenc* és *Nagy Sándor* kisebbségben maradtak. A régi szabadelvűpártiak közül megválasztottak újra: *Rosenberg Gyula*, *Vészi József*, *Sándor Pál*, *Nemes Zsigmond* és *Révai Mór*. Szabadelvű programmal képviselővé most először választottak: *Dési Géza* nagyváradai ügyvéd (Magyar-Cséken) és *Markbreit Gyula* dr. budapesti ügyvéd (Vizaknán). A régi függetlenségi pártoknak zsidóhitű tagjai közül újra megválasztottak: *Barta Ödön*, *Bakonyi Samu*, *Visontai Soma*, *Szatmári Mór*, *Nagy Sándor*, *Molnár Jenő* függetlenségi programmal, most először választották képviselővé: *Kelemen Sámuel* szatmári ügyvédet (Szatmár) és *Szunyog Mihályt* (Mátészalka). *Vázsonyi* Vilmost, az egyetlen demokrata képviselőt, a képviselőválasztások történetében páratlanul álló szívós harc után a főváros hatodik kerületében újra megválasztották. A zsidóhitű képviselők közt emlegetik még *Héderváry* Lehelt, *Farkasházi Fischer Zsigmondot*, *Somogyi Aladárt* és másokat is, akiknek azonban csak apjukról tudják, hogy zsidók voltak. A zsidóhitű képviselőknek — bármily párt kerüljön is kormányra — az új országgyűlésen felekezetük ügyeinek védelmében is nem mindennapi szerep fog jutni. A választási küzdelmek elmulta után — reméljük — ebben a szerepükben is helyt fognak állani.

Bloch Mózes emlékkönyve. *Bloch Mózes*, rabbi-képzőintézet-rector tiszteletére kilencvenedik születésnapja alkalmából tanítványai igen szép meglepetéssel kedveskedtek a szeretett mesternek. Dolgozataikat, melyek a zsidó tudomány legkülömbözőbb ágait ölelik fel, egyesítették egy vaskos kötetben, hogy ily módon is kifejezzék tiszteletüket és hálájukat az ősz tanító iránt, ki valamennyinek impulzust adott a zsidó tudományok művelésére. Szép és már régóta megszokott hódolás ez az irodalomban és a zsidó irodalom már eddig is az ilyenmü munkák hosszú sorozata felett rendelkezik. *Grätz*, *Zunz*, *Steinschneider*, *Sokolow*, *Berliner* és mások részesültek ilyenmü meglepetésben és most *Bloch Mózes* ünneplik ily módon tanítványai. A kötet,* melyet *Krausz Sámuel* dr. és *Weisz Miksa* dr. szerkesztettek, két részből áll, egy magyarból és egy héberből. *Bloch Mózes* életrajza vezeti be a magyar részt. *Hevesi (Handler)* Simon dr. lugosi rabbi: a theodicaea-elmélet végső konzekvenciája *Jób* könyvének magyarázatában. E cikkben *Jób* könyvének egységes szerkezete mellett tör lándzsát. *Löwinger* A. dr. szegedi rabbi az agadában és a piutban említett Isten tiz ruhájáról ír. *Farkas* J. dr.: A héber nyelv mint istentiszteletünk hivatalos nyelve című értekezésében a héber nyelvről szól a jeruzsálemi templom intézményeiben. *Frank* J. dr.

* Emlékkönyv *Bloch Mózes* tiszteletére életének kilencvenedik évfordulója alkalmából. Kiadják tanítványai. Budapest, 1905. Singer és Wolfner bizománya. 8° XXIV. + 243 + 137. Héber címe: ספר היובר לכבוד רב משה אריה בלאד 1905.

Luzzatto egy levelét közli. *Ziegler* J. dr. karlsbadi rabbi az evangelium néhány midras-párhuzamát ismerteti. *Edelstein* B. dr., budai rabbi a vallásbölcsezetnek a liturgiára való hatását tárgyalja. *Venetianer* L. dr. a babilóniai legenda befolyását kutatja a talmudi exegézisre. *Lenke* M. dr. az utolsó szabadságharcról ír történeti tanulmányt, *Flesch* A. dr. mohácsi pap a Hilchot rabbonus-ról ír. *Diamant* Gy. dr. vukovári rabbi a középkori hitben élő „Fán termő madarakról“ értekezik. *Lövy* F. dr. marosvásárhelyi rabbi egy talmudi tilalomban a keresztény szent lélek elleni polemiát látja. *Elsass* B. dr. elődeiről a landsbergi rabbiszéken ír. *Hirschler* J. dr. a világi tudományok középkori terminusait ismerteti. *Singer* Jakab dr. a bánáti zsidókról ír a XVII. században. *Eisler* Mátyás dr. kolozsvári rabbi Maimuni álláspontját ismerteti az agadával szemben. *Weisz* Mór dr. egy béth hámidrás alapítványról értekezik, amelyből kanonoki javadalom lett. *Goldschmied* L. dr. Tanulmányok Parah III. 5. cím alatt meg akarja állapítani az ott felsorolt főpapok azonosságát. *Neumann* Ede dr. Maimuniról ír és a karaitákról. *Büchler* S. dr. A szentszék és a magyar zsidókról ír a XVII. században. *Goldberger* J. dr. a ברכות I. és II. fejezetét fordítja. *Rubinstein* M. dr. cikke: A mózesi és talmudi huszigiene. *Fischer* Gyula dr. prágai rabbi az etikát keresi a halachisták életében. *Schwarz* Mór dr. győri rabbi az esküről tárgyal, amely more judaico folyt. *Steinherz* J. dr. székesfehérvári rabbi a kiddus hasém és chillul hasém-et tárgyalja. *Adler* V. dr. Onkelost ismerteti mint agadai exegetát.

A héber részben *Guttmann* Mihály dr. a meghagyó és tiltó törvények összeütközésének szabályait állítja össze a talmudban. *Büchler* Adolf dr. bécsi semináriumi tanár a Béth Sámmai szerint való gyakorlatot ismerteti a halachában a templom idejében és annak pusztulása után. *Ungár* Simon és *Vajda* Béla doktorok a talmud egyes adatait világítják meg szakszerű jegyzetekben. *Wellesz* Gyula dr. a tosziftáról és annak eredetéről ír. *Pollák* Miksa dr. a Menachem Ás életrajzát adja. *Frisch* Á. dr. az imák állapotát vizsgálja a jeruzsálemi templomban. *Weiszburg* Gyula dr. a törvényszékekről ír a talmud idejében. *Krausz* Sámuel a tudósok köntöséről ír archeologiai tanulmányt. *Weisz* Miksa dr. pedig egy kéziratból kiadta a Troyesbeli ritust. A kötetet Bloch Mózes igen sikerült arcképe díszíti. A Márkus Samu nyomdáját dicséri a könyv szép és diszes kiállítása, mely méltán megállja a versenyt a külföld hasonló műveivel.

— **A palesztinai kirándulásra**, a mint mult számunkban megírtuk, tényleg az utolsó napokban érkeznek nagyobb számmal azok a jelentkezők, kik utazási szándékukat a 200 koronányi előleg beküldésével erősítik meg. **Az utazás most már biztosítva van.** Március hatodikán; Isten segítségével, indulunk. A Menetjegyiroda azonban, mely a kirándulást minél fényesebbé, minél szélesebb körűvé és minél emlékezetesebbé akarja tenni, szükségesnek tartja, hogy az utazásban résztvenni akarók, kik eddig az előleget nem küldték, tegyék ezt minél hamarább, minthogy a terminus február elsején lejár. Az utazás kellemesebb, szórakoztatóbb és érdekesebb is lesz, minél többen vesznek részt benne, és a tengeri ut kényelmesebb és biztosabb, ha minél többen utaznak, mert ebben az esetben a Menetjegyiroda nagy tengeri hajót fog bérelni. A jelentkezők közül a jövő héttől fogva már csak azok neveit fogjuk közölni, kikre biztosan lehet számítani, hogy utaznak is, tehát csak azokat, kik a Menetjegyirodának (Vigadó-tér 1.) az előleget beküldik.

A kirándulás tervére vonatkozólag igen érdekes indítványt kaptunk *Krausz* Sámuel dr.-tól, az országos izr. preparandia tudós tanárától, ki az utazásban egy külföldi tudományos társulat megbízásából vesz részt és akinek levelét itt közöljük:

Budapest, 1905. január 22.

Tekintetes Szerkesztő ur!

A tegnapi napon, a Sirah-szombaton, Izrael valamennyi zsinagógájában felolvasták a haftóra eme szavait: „Akkor harcoltak Kanaán királyai Megiddó vizei mellett Táanákban“ (Birák V. 19.). Ez rövidke jelentés ugyan, de ebben az ősrégi énekben minden egyes szó többszörösen számít. Sejthetjük e szavakból, mily jelentősége volt Táanák városában a régi Kanaán történetében. Nagy királyi város volt, a Józua által legyőzött 31 királyságnak egyike, több csatának, nagy eseményeknek színhelye. Közel Megiddóhoz, e másik nagy multu városhoz közel Jezreel völgyében, Palesztinának e csatahelyéhez, bizonyosan Táanák falai alatt dőlt el sokszor az ország, sőt több előázsiai nép sorsa.

Ez a Táanák mint Tánuk eddig is ismeretes volt fekvése szerint, de nagy jelentőségét csak az utolsó évek tárták fel. *Sellin* E. bécsi professzor volt az a szerencsés kezű ember, aki mint egy második Trójában, mint második Schliemann, felásta a régi várost eltakaró halmot, rátalált a régi várfalakra, és nem kevesebb, mint hat telepítésiréteget fedezett fel a bámuló szem elé. Ott látni a cyclops építésű kanaáni falak mellett az izraelita, az assyr, a görög, a római, a középkori kulturát, amint egymást eltemetik, egymást felváltják. A szürkő homályba vesző őskor ölelkezik itt a nekünk ismertebb korokkal, Tárgyi régiség ugyan kevés került elő, de pótolja a hiányt a sok ős- és assyr-korbéli emlék. Az ásatások folytatásától még sok remélhető.

Önt, t. Szerkesztő ur, most már arra kérem, hogy a Palesztinába ránduló társaságnak tegye lehetővé, hogy ezt a helyet is megtekinthesse. A hely nincsen messze Nablustól, amit ugy is felvettek a programmba, és én ugy hiszem, hogy a hely, mely Jeruzsálem után tán a legértékesebb, az egész kiránduló társaság osztatlan figyelmét érdemli meg.

Fogadja, Szerkesztő ur, tiszteletem kifejezését.

Dr. Krausz Sámuel.

Természetes, hogy az érdekes indítványt figyelemre méltatják, és megfontolás tárgyává teszik. Megjegyezzük azonban, hogy a dolog nagy nehézségekbe ütközik, minthogy Nablus is 10 órai járásra fekszik Jeruzsálem-től, innen pedig uttalan utakon kellene még 10 óráig menni Táanákig, amit mindenesetre csak azok tehetnek majd meg, kik a sok fáradságot sajnálni nem fogják.

Az ujabban jelentkezők névsorát a következőkben közöljük:

Grünfeld József dr. Wien, Stern Dávid fanagykereskedő Chrzanow, Verschleisser L. Hamburg, Bergel Sándor Zenta, Feuchtwanger Benjámín Fürth, Fink E. dr. orvos Hamburg, Gergely József Budapest, Goldstein Jakab Deés, Marcus György Berlin, Österreicher Sámuel Máramarossziget, Sebők Nándor Szolnok, Theodor Emil dr. fogorvos Königsberg, Toeplitz Péter dr. orvos Hamburg, Vogel József Pöstyén-fürdő, Goldschmidt testvérek Soest, Bester Mihály Myslovitz, Grünfeld József Kolozsvár, Hamburger Ottó Breslau, Kahan N. Máramaros-Sziget, Feinberg Regina Regensburg, Baruch Eliás Sarajevo, Simonsen D. egy. tan. Kopenhagen, Natzler dr. Perchtoldsdorf, Huppert Regina Biala, Philipp J. József Lemberg.